

УЯНГА СУМЫН
МОНГОЛ АРДЫН НАМ-д

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТИН ГАЗАР

62173 Арвайхээр, Өвөрхангай аймаг,
Утас/Факс: (976) 7032 3253,
E-mail: uvurhangai@audit.gov.mn

2020.07.28 № 410
танай _____ -ны № _____ -т

Г Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1, 37.3, 37.5 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох тус сумын Монгол Ардын намаас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох сумын Монгол Ардын нам нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлоготой нийцүүлэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын дүнгийн хамт аймаг дахь Төрийн аудитын байгуулагад ирүүлж, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль 37 дугаар зүйлийн 37.5-д заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны ээлжит сонгуульд оролцох сумын Монгол Ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ “Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020” Тулгуур зарчим, “Төрийн аудит MNS 6817 - 6 : 2020” Нийцлийн аудитын зарчим, “Төрийн аудит MNS 6817 - 8 : 2020”, Өвөрхангай аймгийн нэгдсэн төсвийн 2020 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, “Өвөрхангай аймгийн эдийн засгийг 2014-2024 онд хөгжүүлэх бодлогын баримт бичиг”, Нийцлийн аудитын стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, 2021-2022 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

015030608

D:\Auditin gazar\baiguullagiin dotood barimt\A4

Дүгнэлт

Сумын Монгол Ардын намын “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2020 оны ээлжит сонгууль”-д оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, түүнд орсон зорилт арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Алсын хараа-2050 Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын заалт, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Сумын Монгол Ардын намын мөрийн хөтөлбөр / .... хуудас/-ийг хавсаргав.

Хувийг: Сумын сонгуулийн хороонд

ДАРГА БӨГӨӨД
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Л.ЛАМААЧИН

2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛЬД УЯНГА СУМЫН
МОНГОЛ АРДЫН НАМААС ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

1. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТ - АЖИЛ ОРЛОГОТОЙ ИРГЭН

- 1.1. Хүнсний ногоо даршлах, савлах үйлдвэрүүдийг бий болгож, өрх, иргэдийг ажлын байраар хангана.
- 1.1.2. Жижиг дунд үйлдвэрийг бодолгоор дэмжих /уянгад үйлдвэрлэв шошготой бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх/
- 1.1.3. Мал аж ахуйн түүхий эдэд түшиглэсэн арьс, шир боловсруулах мал нядалгааны үйлдвэр байгуулна.
- 1.1.4. Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний томоохон үйлдвэрийг байгуулах, үйл ажиллагаа явуулж байгаа цех, өрхийн үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний нэр төрлийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.1.5. Эмэгтэйчүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, залуу малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих орон нутгийн бодлогыг боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

2. ХОТ БАЙГУУЛАЛТ - ХӨГЖЛИЙН ГАРЦ

- 2.1. Гэр хорооллын ундны усан санг нэмэгдүүлнэ.
- 2.2. Жаргалант баг Таац баг Өлт баг дахь Харзтайн амны замыг засварлах Замтын даваа, Хар морьт Өвтийн давааны авто замыг засварлах
- 2.3. Уянга суманд 100-150-н хүүхдийн Цэцэрлэг шинээр барих /Цэцэрлэгийн хамран сургалт 61% - тай байгаа тул сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх/
- 2.4. Уянга сумыг Аймгийн төвтэй засмал замаар холбох /иргэдийн сууршил нэмэгдэнэ мөн аюулгүй зорчих/
- 2.5. "Хашаандаа сайхан амьдаръя" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 2.6. Онгийн голын модон гүүрийг засварлах өргөтгөх

3. ХҮНС ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ- ЭРҮҮЛ ХҮНС

- 3.1. Мал, амьтны гаралтай халдварт өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх, эрүүлжүүлэх, мал эмнэлгийн үйлчилгээг дэмжин, үйлчилгээний чанарыг сайжруулах замаар мал, амьтны гоц халдварт өвчингүй тайван байдлаа хадгална.
- 3.2. Сумын малын эмч нарын хүртээмжийг нэмэгдүүлэх баг тус бүрийг малын эмчтэй болгох мал эрүүлжүүлэх талдаар онцгой анхаарч ажиллана./

3.3. Тэжээл үйлдвэрлэлд шинэ техник, технологи нэвтрүүлж, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөнгөвчлөхөд чиглэсэн бага оврын техник технологи нэвтрүүлэх, ёвс, тэжээлийн нөөцийн сан, тэжээлийн цех байгуулаад дэмжлэг үзүүлнэ.

3.4. Мах, сүүний үйлдвэрийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, өндөр ашиг шимт мах, сүүний чиглэлийн үхрийн эрчимжсэн болон туслах аж ахуй байгуулах санал санаачилгыг дэмжнэ

3.5. Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн нөхөрлөл, хоршоо байгуулах санал санаачлагыг дэмжин бүтээгдэхүүн борлуулах, зуучлах үйлчилгээг үзүүлж, ашигтай ажиллах нөхцлийг бүрдүүлж, хөдөө аж ахуйн мэргэжилтнүүдийг гадаад, дотоодод давтан сургах, туршлага судлуулах ажлыг хэрэгжүүлнэ.

3.7. Малын тоо, төрөл, сүргийн бүтцийн зохистой харьцааг баримтлах, малын чанарыг сайжруулах, ашиг шимиийг нэмэгдүүлэх

4. БАЙГАЛЬ ОРЧИН - НОГООН ХОТ

4.1. Агаарын бохирдлыг бууруулах /Уянга сумыг сайжруулсан түлшээр хангах/

4.2. Шатсан болон өвчилсөн ойг нөхөн сэргээх мод бут тарих ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх

4.3. Хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, хог ангилан ялгах үйл ажиллагааг аж ахуй нэгж, байгууллага, иргэдэд хэвшүүлэх, хогийн цэгийн орчныг тохижуулан техник тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлнэ.

4.4. Нийтийн эзэмшлийн соёл амралтын хүрээлэн, ногоон бүсүүдэд орчин үеийн стандартад нийцсэн нийтийн бие засах газрыг нэмэгдүүлнэ.

5. НИЙГМИЙН БОДЛОГО - ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ

5.1. Эрүүл мэндийн үйлчилгээ: Эрүүл иргэн – Нийгмийн хөгжилд

5.1.1 Уянга сумын эрүүл мэндийн төвийг орчин үеийн оношлогоо, эмчилгээний тоног төхөөрөмжөөр хангана.

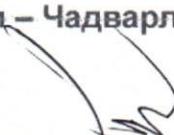
5.1.2 Уянга суманд Гал унтраах мэргэжлийн ангитай болгох /Ард иргэдийг эрсдэлээс хамгаалах, эрсдэл тохиолдсон үед хариу үйлдэл хурдан шуурхай үзүүлэн хохирлоос хамгаалах/

5.1.3 Онги ,Жаргалант Шивээ-овоо хороололд жишиг гудамж бий болгож суурьшилийг нэмэгдүүлэх

5.1.4 Суманд шинээр тохижилт үйлчилгээний тасаг байгуулах

5.1.5 Иргэдийг жил бүр урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээнд хамруулах ажлыг тогтмолжуулж, онош тодруулах шаардлагатай иргэдийг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэг шинжилгээнд хамруулна.

5.2.Боловсролын үйлчилгээ: Чанартай боловсрол – Чадварлаг багш

16

5.2.1 ЕБСургууль, СӨББайгууллагын анги дүүргэлтийн коэффициентийг тэнцвэржүүлж, шаардлагатай сургууль, цэцэрлэгийн барилгыг шинээр барих, өргөтгөх, засварлах замаар материаллаг баазыг нэмэгдүүлнэ

5.2.2 Төрөлжсөн кабинет, багш хөгжлийн төв, биеийн тамирын зал, тоглоомын талбайн орчин нөхцлийг сайжруулж, багш, суралцаагчдын хөгжих боломжийг нэмэгдүүлнэ

5.2.3 Хувийн хэвшлийн цэцэрлэг, яслийн үйл ажиллагааг дэмжиж, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн бүх талын хөгжлийг дэмжсэн шинэ цэцэрлэг барьна.

5.2.4 Багшийн ёс зүй, харилцаа хандлагыг дээшлүүлэх, нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн үнэлэмж, орон байрны нөхцлийг сайжруулан багш нарын арга зүйн хөгжлийг дэмжиж, тэргүүн туршлага, ур чадвараа түгээн дэлгэрүүлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.

5.2.5 Иргэдийг насан туршийн боловсрол эзэмших, амьдрах, аж төрөх ухаанд суралцуулах чиглэлээр бие даасан төвийн үйл ажиллагааг дэмжиж, сургуулиас гадуурх сургалтын байгууллагаар дамжуулан хүүхэд, залуучууд насанд хүрэгчдийг тохиромжтой хэлбэрээр суралцах хүрээг өргөжүүлэх, ном сурах бичгээр хангах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

5.2.6. Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийг хүүхдийн дасгал хөдөлгөөний идэвхийг нэмэгдүүлэх хэрэглэгдэхүүн, багажаар хангаж хүүхдийн тулгуур эрхтний хөгжлийг сайжруулна.

5.3 Соёл, урлаг, аялал жуулчлал, спорт, нийтийн биеийн тамир: Иргэний хөгжил-Идэвхтэй амьдрал

5.3.1 Соёлын биет болон биет бус өвийг сурталчлах, түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын хадгалалт, хамгаалалтыг сайжруулахад төр, иргэн, олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлнэ.

5.3.2 Сумандаа спорт сургалтын төвтэй болох / Спортын ордон / Хүүхэд залуучуудын чөлөөтцагыг зөв боловсон өнгөрүүлэх/

5.3.3 Нийтийн биеийн тамирыг иргэд, гэр бүл, хамт олны санаачлагад тулгуурлан өрнүүлэх

5.3.4 Сумыг аялал жуулчлалын бус болгож хөгжүүлж Жуулчдын тоог 2 дахин нэмэгдүүлнэ

5.3.5 Соёл урлагийн мэргэжлийн байгууллага, сургууль, цэцэрлэгийн соёлын үйл ажиллагааг дэмжих.

5.3.6. Тив, дэлхий, улсын хэмжээний уралдаанд ардын урлаг, сонгодог урлагийг дэмжин оролцуулж хөгжүүлнэ.

5.4 Хүүхэд, залуучууд гэр бүлийн хөгжил: Гэр бүлийн төлөвшил - Хүүхдийн ирээдүй

5.4.1 Хүүхэд, залуучуудыг хөгжүүлэх, амьдралын зөв дадалд сургах, чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх, мэргэжлийн чиг баримжаатай болгох төрөл бүрийн секц, дугуйлан, сургалт, мэдээллийн олон талт үйл ажиллагааг дэмжнэ.

5.4.2 Хүүхэд, гэр бүлийн нөхцөл байдлыг үнэлэх, болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр үнэлгээ хийсэн мэдээллийн санд тулгуурлаж нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг хүргэнэ.

6. ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ - ИРГЭН ТАНД

6.1. Багийн иргэдийн Нийтийн хурлын үйл ажиллагааг цахим хэлбэрээр зохион байгуулж залуучуудын идэвх, оролцоог нэмэгдүүлнэ.

6.2. Төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэн өргөтгэж, төрийн зарим ажил, үйлчилгээг төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлнэ.

6.3. Төрийн үйлчилгээг хүнд сурталгүй, шуурхай болгоход чиглэсэн шинэ дэвшилтэй хэлбэрийн үйлчилгээг тууштай нэвтрүүлж, төрийн албаны хяналтын сүлжээг бий болгоно.

6.4 Багийн төвүүдийг Цахилгааны үндсэн шугманд холбох

6.5. Иргэд, олон нийтийн оролцоотойгоор газар зохион байгуулалт, төлөвлөлтийн үйл ажиллагааг нээлттэй ил тод хэрэгжүүлнэ.

6.6. Орон нутгийн өөрөө удирдах болон нутгийн захиргааны байгууллагуудаас хүний эрх, эрх чөлөө, иргэд, хуулийн этгээдийн хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөндсөн асуудлаар хэм хэмжээ тогтоосон шийдвэр гаргахын өмнө иргэд, хуулийн этгээд, мэргэжлийн холбоодын төлөөллийг оролцуулсан нийтийн сонсгол, хэлэлцүүлгийг тогтмол зохион байгуулж, тэдгээрээс гарсан саналуудыг тухайн гарах шийдвэрт тусгаж, эргэн мэдээлэх асуудлыг журамлаж хэрэгжүүлнэ.

6.7. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлын хүрээнд олон нийт, цагдаагийн хамтын ажиллагааг шинэ шатанд гаргах, орон байрны хулгайн гэмт хэргийг илрүүлэх, таслан зогсоох, нийтийн хэв журмыг хангах чиглэлээр үйл ажиллагааг явуулж байгаа олон нийтийн зөвлөл, хөршийн холбоо, хэсгийн ахлагч, нөхөрлөл, бүлгэмийн үйл ажиллагааг бүх талаар дэмжин ажиллана.

6.8. Халуун ус, ахуйн үйлчилгээг гэр хорооллын айл өрхүүдэд ойр хүртээмжтэй байлгахад анхаарч үйл ажиллагаа эрхлэгчдийг дэмжих